

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povești, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea
tovărășilor și însoțirilor economice.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 10, 20 și 30. a fiecărei luni.

Ca adaus la „LIBERTATEA”.

Anul II.

ORĂȘTIE, 30 Aprilie v. 1907.

Nr. 14.

Nu-’i bine așa!

În vremea din urmă tot mai des putem auzi, că în cercurile băncilor noastre românești să ivesc momente, cari, ce-’i drept, nu ating nici cinstea, nici rîvna cu care să lucră la băncile noastre, cu toate aceste, ușor poate să îngreuneze lucrarea și dezvoltarea sănătoasă a lor. Și anume mai ales prin zavis-tiile ce au început a să ivi în măsură tot mai îngrijitoare. E vorba pe de-o parte de băncile nouă, ce s’au alcătuit în vremea din urmă în coastele băncilor vechi, iar’ pe de altă parte de cîteva adunări generale, ce au fost foarte agitate, în urma căreia s’a cerut sprijin dela... tribunal!

Ca însuflețirii muncii rîvnitoare pe toate tărîmurile vieții economice, noi n’am avea nimic de zis în fața unei întreceri, în fața unei concurențe îndreptățite prin forța mijloacelor și prin curățenia țintei.

Nu ne putem împăca însă, cu lupta pornită pe temelii trase de păr și purtată cu sprijinul dorului de căpătuială și a sentimentului de invidie reavenită.

Răul este încă la început și d’aceia ne ținem de datorință, ca acum la început să atragem atențiunea celor chemați asupra primejdiei ascunse în pornirea, ce e deplin talmăcită, cînd cităm aici »argumentarea« unui bărbat, ce să nizește să alcătuiască o nouă bancă: »ori mă lasă și pe mine în direcțiunea lor (a unei vechi bănci românești) ori îmi fac și eu banca mea«.

Precum să vede, aici nu

e vorbă despre o dezvoltare normală a rețelei de bănci românești, nici nu e rîvna de a lăți cercul lor de activitate, prin înmultirea ramilor de operație, în conglăsuire cu trebuințele adevărate ale poporului nostru, fără toată mișcarea să pare mînată de interese personale, să înțelege bine dichisite sub perdea »interesului public«, a »înaintării economice« și altele de aceste.

Noi credem, că astfel de porniri să pot stîngeni fie prin publicul mare, fie prin băncile noastre mai mari care dau credite de reescompt, fie apoi prin delegația băncilor, căreia, credem, i-să impune să se ocupe cu acestea.

Departa e de noi gîndul să acuzăm pe cineva — până nu cunoaștem lucrurile în amănunte și în adevărata lor valoare — dar’ ca să îndreptățim expunerea temerilor noastre, amintim, că în timpul din urmă s’au alcătuit nouă bănci românești în următoarele localități — unde erau deja bănci românești. Amintindu-le, lăsăm să judece publicul mare, care dintre aceste fondări sunt sau nu îndreptățite, căci de fapt s’au făcut: în Sasca-montană, în Timișoara, în Deva, în Sebeșul-săsesc (schimbîndu-să vechia Tovărășie agricolă în Tovărășie pentru bancă), în Poiana, în Caransebeș, în Brașov, în Cluj. Toate în vreme de un singur an! În același timp în Vințul-de-jos s’au alcătuit aproape de-odată două filiale alor două bănci românești! Pe de altă parte adunări generale zgomotoase, în urma cărora să spune că s’a invocat ajutorul tribunalului, au fost mai nou în Sebeșul-săsesc, în Deva și în Dobra.

În ruptul capului să apleargă acum pentru punerea la cale a cîte unei nouă bănci românești în localitățile (unde sunt deja bănci românești!) Cugir, Zărnești, Dobra, și în altele...

Am adunat, în fuga condeiului, toate aceste în un mînunchiu, ca să poată fi judecat răul ce s’a pornit, mai ales prin faptul, că în prea puține locuri s’ar putea arăta cu adevărat, motive îndreptățite, ce-ar fi putut servi ca temelie la nouele acțiuni...

Concurența nu așa e sănătoasă și înaintarea noastră economică nu așa să ajută! Asta să n’o uite cei chemați și tocmai de-aceia să-și facă datorința!

Prelegeri...

În anii din urmă s’a recunoscut și la noi lipsa de a propovedui cunoștințele în ale economiei raționale prin prelegeri. Un început ce trebuie sprijinit cu toată căldura și cu tot zelul, de vreme-ce e un început pe o cale bună și roditoare.

Ca toate începuturile, așa și acesta își are greutățile, își are scăderile sale. În vreme-ce cu toții nizuim să întîmpinăm greutățile, ni-să pare că nu ne rămîne vreme să ne gîndim și asupra scăderilor.

Căci în vreme-ce ne bucurăm că în multe părți a ținuturilor românești s’a pornit șirul prelegerilor binefăcătoare, — abia ne îngăduim întrebarea dacă aceste prelegeri sunt așa, cum le cer adevăratele noastre trebuințe.

Nouă ni-să pare că nu sunt întotdeauna potrivite. Prea

adese ne pune pe drum nu mai gîndul ca să ne plătim urechea — să se țină și la noi prelegeri, ori cum, numai să se țină. În fuga mare prindem pe unul ori pe altul ca să zică ceva, — să fie mîntuită cinstea vrerii de a lucra ceva. Cu valoarea prelegerilor prea puțin ne batem capul. Și aici găsim noi că zace un mare rău, după-ce așa urmînd, azi-mîne poporul o să-’și piarză interesul și dragostea față de astfel de prelegeri. Răul acesta e cu atît mai mare cu cît prelegerile economice formează cea mai puternică armă de a înprieteni poporul cu lucruri nouă și folositoare. Și ar fi un păcat neiertat să cheltuim și să micim valoarea acestei puternice arme.

În starea noastră, de altfel, e foarte greu să întrebăm după valoarea prelegerilor economice, ce să țin prin satele noastre. Căci la noi prea puțini sunt îndemînaticii în ale economiei. Lipsa de cunoștințe trebuincioase e înlocuită cu însuflețire și vorbe mîndru sunătoare. Și asta mai ales din pricina că ai nostri n’au prilej să audă ori să cetească prelegeri model, prelegeri, ce să cuprindă sume de idei, ce ar putea fi cu folos aplicate în anumite împrejurări.

Despre sociologie, despre principii de-ale economiei raționale, despre o politică economică, — la noi abia să aude, prin prelegeri economice.

Căci la noi e aproape obștească părerea, că prelegerile economice sunt menite și sunt trebuincioase numai și numai pentru popor. Inteligența și fruntașii satelor nu au lipsă de prelegeri...

Credința aceasta e cît să poate de greșită și primej-

diuasă. Nu e dat fiecăruia să aibă ocazie, să aibă atragere, să caute și să cetească lucrări mai mari despre economie și sociologie, din care să-și însușească trebuincioase cunoștințe pentru a sfătui pe alții și a ține prelegeri pentru alții.

Altcum fac fruntașii altor popoare. Sub scutul unei sau altei societăți culturale ori economice, arangiază serii întregi de prelegeri economice și sociale, anume pentru clasa inteligenților. Aceste prelegeri apoi le publică în diferite gazete, ca să le poată ceti și cunoaște cât mai mulți. Din fiecare prelegere de felul acesta, rămâne câte ceva de ținut și pentru ceilalți fruntași și mai ales pentru înțelegătorii satelor.

Aceștia apoi, la rîndul lor, înarmați cu cunoștințele culese din multele prelegeri, găsesc cu vremea un orizont mai larg de cunoștințe, din care mai cu pricepere știu și pot să împartă învățături — la popor.

În privința asta ca o pildă minunată ne poate sluji seria de prelegeri, ce o rîndue an de an Uniunea agrarilor maghiari și societatea pentru științe sociale din Budapesta.

Reuniunea băncilor noastre, dar' mai ales Asociațiunea noastră, ar avea datorința să înlesnească ba să înceapă ținerea a stor fel de prelegeri, care ar fi ținute la nivelul cerut de știința economiei și a sociologiei.

Cel mai potrivit mijloc ar fi prelegerile pentru inteligență, din care să izvoarească prelegerile pentru popor.

Cei chemați, Asociațiunea, băncile și fruntașii noștri — să-și facă datorința!

Legea

despre tovarășii.

(Din Legea comercială ungară, articolul 37 din 1875).

Tovărășii (însoțiri).

(Urmare).

Capitul II.

Relațiile de drept ale tovarășilor între sine și față de a treia persoană.

§. 235. Fiă-care tovarăș are dreptul, chiar și la cas cînd tovarășia este alcătuită pe timp hotărît, să iasă de tot din tovarășie sau dacă are mai multe cote, cu privire la cotele

singuraticice, se repășească după o abzicere premergătoare. Dacă în privința termenului de abzicere și a termenului de eșire nu este statorit nimic în statute atunci eșirea se poate face numai cu sfîrșitul anului de gestiune (de lucru) după o abzicere premersă cel puțin cu patru săptămâni înainte.

Prin moarte să stîngă dreptul de tovarăș. Urmașii legali pot păși în locul tovarășului repauzat, dacă statutele nu conțin dispoziții contrare.

Tovărășia este îndreptățită a eschide tovarășii singuratici pe motive, prevăzute în statute.

§. 236. Membrii, cari au repășit total din tovarășie sau cari au repășit cu privire la unele cote, precum și moștenitorii lor, rămîn responsabili față de creditorii tovarășiei pentru toate angajamentele luate de către tovarășie pînă la repășire, anume pînă în timpul de prescripțiune stabilit în §. 254 și în măsura stabilită în statute.

§. 237. Dacă statutele nu dispun altfel, tovarășii eșiți sau urmașii lor, n'au nici un drept asupra fondului de rezervă și asupra celei-lalte averi a tovarășiei, ei au însă dreptul să pretindă a li se plăti partea lor după cum rezultă ea conform bilanțului din anul, în care a eșit tovarășul. Membri unei tovarășii cu garanță neliminată, cum și moștenitorii acestora pot pretinde plățirea acestei părți și a altor competențe eventuale numai după împlinirea a trei luni dela stabilirea bilanțului, din contră membri unei tovarășii cu garanță limitată sau moștenitorii acestora, numai după expirarea termenului de prescripțiune fixat în §. 254 dacă pînă atunci nu s'a hotărît dizolvarea tovarășiei.

Aceleași dispoziții sunt normative și dacă tovarășul iese din tovarășie numai cu privire la una sau mai multe părți (quote, acții).

§. 238. Dacă statutele nu dispun altfel, tovarășul poate transpune (scrie pe altul, să vindă altuia) părțile sale singuraticice sau toate, cum și drepturile tovarășilor împreunate cu acestea, asupra altor persoane,

aceasta însă numai în baza unei arătări făcute direcțiunii.

Responsabilitatea transpușătorului stabilită în §. 236 rămîne ne-atinsă, dacă primitorul nu poate să îndeplinească obligamentele sale.

§. 239. Dispozițiile §. 95 și 96 din legea aceasta (comercială) referitoare la creditorii privați și compensațiune, să aplică și față de tovarășii. Dacă un creditor privat, după o execuțiune fără rezultat asupra averii private a unui tovarăș, duce execuțiunea asupra competenței aceluia în cas de dizolvare a societății, atunci el este îndreptățit — fie tovarășia întemeiată de timp hotărît, ori nehotărît, a pretinde, eșirea respectivului tovarăș, după o abzicere premersă, ca să se despăgubească pe sine.

Abzicerea trebuie să se facă cel puțin cu patru săptămîni înainte de încheierea anului de gestiune al tovarășiei.

(Va urma)

Plantele de leac.

(Urmare din nr. 7 și 8).

După-ce am spus cum să vindem buruienile de leac, mai înșir aci cîte-va, care să culeg ușor și au preț bun.

Jenupărul (cetină, ori *jneapăr*, latinește *Juniperus communis*) e un fel de brad, uneori foarte înalt, care face niște fructe negricioase, acoperite de făină vineție cînd sunt coapte. Sămînța asta de ienupăr să coace numai în al doilea an după-ce înfloare, și e de tot plăcută la miros și la gustare. Fructele, boabele, le adunăm toamna, și le vindem neuscate, ori le uscăm întii, și astfel le punem în vînzare. 100 de chilogramme să plătesc cu 10 coroane, iar' uleiul pregătît din boabele acestea cu 260 coroane.

Teiul. Sălbatec prin păduri, dar' mai adese-ori sădit prin orașe și în preajma drumurilor găsim *teiul*, a cărui flori bine-mirositoare să întrebunțează ca ceaiu. Mai ales *teiul-pădureț* (*Tilia ulmifolia Scop.*) cu 1—15 flori galbene într'un mănunchiu și cu frunzele mici, verzi-vinete pe dos; apoi *teiul comun* (*Tilia platyphyllos Scop.*) cu frunzele

mari, păroase pe dos și cu cîte 2—3 flori crescute la un loc, sunt potrivite de vînzare. Florile adunate în Iunie-Iulie cu frunzulițele lor de adăpost cu tot, le uscăm pe o pînză întinsă în pod. Prețul alor 100 de chilogr. e 80 de coroane.

Sulcina. Pretutindenea întîlnim la cîmp *sulcina*, numită prin Transilvania și sulfina, iarbă-de-piatră, trifoi-mare și sufult. Latinește îi zic *Melilotus officinalis*. O cunoaștem ușor pe florile galbene, frunzele trifoliolate și mirosul deosebit. Droghiștii cumpără cu 25 coroane maja de sulcină uscată. Numai cotorul cu flori îl adunăm în Iunie, cînd e toiu înfloritului, și-l uscăm la soare. Pentru vînzare punem sulcina în saci.

Soc. Fiind foarte mult întrebunțate și căutate florile de soc, să plătește într'adevăr să le adunăm și să le vindem. Lucrul asta-l săvîrșim în Maiu, Iuni, cînd e în floare socul. Tăem mănunchiul întreg de flori, îl înșirăm de cotoriște în pod pe o sfoară, lăsîndu-l să se uște. Ori putem împrăștia florile pe o pînză la soare, trebuie însă atunci să le înturnăm de cîteva-ori, ca să se uște degrabă, rămînînd galbene deschise. Mai avem apoi să grijim și de aceea, ca să nu fie ude florile cînd le adunăm, căci atunci toată truda ni-s'ar zădărnici. Prețul unei maje e 48—50 coroane. Nu-i iertat însă să mestecăm cu socul cel bun bozul (*Sambucus Ebulus*), care crește la cîmp și lîngă garduri, și socul roșu, care-l găsim numai la munte.

Cucuta sau bucinșul (*Conium maculatum*) crește pe gunoiu, în jurul caselor și pe locuri părăsite, dar' tot acolo o putem și sămăna, ca să ne facem cîștig frumos. Pe mirosul greșos de șoareci, care-l răspîndește după ploi, pe vreme caldă ori frecîndu-o între degete, să deosebește de alte burueni. Frunzele de cucută le adunăm înainte de-a înflori, le uscăm în pod astfel ca să-și păstreze culoarea verde-deschisă, cînd ni-să plătește cu 20 de cor. maja. Și sîmburii necopți îi putem vinde cu 24 cor. o maje.

Nalba. De tot ușor putem aduna frunzele de nalbă, de care

ne împedecăm la tot pașul. Co-lăceii babilii ori nalba (Malva silvestris L.) are niște frunze mari, adînc împărțite în 5 coarne, și flori mari roșietice. În lunile Iulie și August adunăm nalba întregă, acasă îi ciupelim frunzele și florile deschilinit, le uscăm apoi de grabă. Frunzele să plătesc cu 24—32 de coroane, iar' florile uscate cu 90—100 cor. o majă. Bune de leac sunt și frunzele de nalbă-măruntă sau cașul popii (Malva rotundifolia L.). Are frunze mai mici și mai puțin încrestate ca nalba ceealtă. Prețul lor e 20—28 coroane.

*

Afară de plantele acestea mai crește prin livezile și pădurile noastre, o sumedenie întreagă de burueni, care toate ar putea aduce un venit frumușel Românilor săraci, dacă ar sta de ele. Numai numele le înșir: fereguță, steregoaie, brîndușă, omeag, mătăcină, potbeal, arnică și multe altele. Ba unele să pot cultiva la cîmp și în grădină, aducînd venite foarte frumoase, mai bune ca griul ori cucuruzul. În privința acesta acum să fac încercări în Ungaria.

Și pildele altor neamuri ne arată, cît de folositoare e strîngerea ierburilor de leac. Intr'un sat unguresc 3 bătrîni au părăsit de curînd casa săracilor în care erau primiți și ținuți de milă, pentru-că îndeletnicindu-să cu adunarea plantelor de leac, și-au putut cîștiga singuri mijloacele de trai. *Din țările apusene s'au adus la noi în anul 1905 chiar 2505 măzi metrice de plante leucitoare, în preț de un milion și cinci-zăci de mii de coroane!*, pe cînd din țara ungurească abia s'au vîndut în străinătate 402 măzi pentru 202,515 coroane. De aci să vede, că Ungaria e încă începătoare în ramul ăsta de negoț! Chiar și stăpînirea ar dori să ducă la înflorire strîngerea și valorizarea plantelor de leac, izvorul de cîștig a celor săraci și a celor slabi, cari, cum sunt copiii, încă nu pot, sau ca bătrîni cari nu mai pot isprăvi vre-o muncă grea.

Ministerul de agricultură are de gînd să înființeze niște stațiuni ori oficii, cari răscumpără dela săteni plantele uscate. Vrea apoi să dea ajutor bănesc ne-

gustorilor cari vînd marfa asta în străinătate.

Să n'așteptăm noi însă indemn și ajutor dela nime! *Prin noi înșine*, prin tovărășiile cari în mod îmbucurător să înfiripează pretutindeni și să vor înființa încă și spre scopul acesta, putem secera în chip sigur bogate roade pe cîmpul încă nelucrat al valorizării plantelor leucitoare. Să adunăm prin hărnicia noastră comoara asta, care cu atîta belșug a presărat'o, a așezat'o Dumnezeu pe plaiurile țărișoarei noastre.

Alexandru Borza.

Dela

„Reuniunea Econ. din Orăștie.“

„Reuniunea Economică din Orăștie“, urmînd rînduelii ei din anii trecuți, de a face tot ce-i stă în putință pentru răspîndirea pomăritului la poporul din loc și din ținut, — a procurat pentru primăvara anului de față peste 2000 de altoi din grădinile de altoi ale statului. Ministerul de agricultură i-a dat altoile cu cîte 20 fileri firul, să poarte toate cheltuelile de pachetare și de venit cu trenul. Iar' fiindcă altoile au venit din Făgăraș, Szék. Udvarhely, N. Enyed Mezőhegyes și Sepsiszentgyörgy, — Reuniunea a avut cheltueli de tren mari cu transportul lor. Totuși le-a dat membrilor cu 30 fil. firul, purtînd dela sine pierderea ce ar mai rămînea.

Acum Reuniunea a împărțit 1840 de altoi, și anume: 900 meri (batuli, poinici și alte soiuri), 400 pruni bistrîți altoiți, 200 ringloți (prune nobile și fine), 140 peri, 100 cireși și 100 vișini. I-s'a fost dat de ministeriu 1200 meri, dar' n'a putut căpăta numai 900, căci șoarecii și insectele au stricat tare rădăcinile altoilor în iarna asta, în școala de pomi din Făgăraș, încît cînd le-au scos, au trebuit să lapede 25% din ele și cu atît să dea mai puține, — așa a scris direcțiunea acelei scoli.

Cele 1840 de altoi au fost duse în 18 comune, de cătră 200 membri ai Reuniunii.

Toți membrii fondatori, pe viață și ordinari, au primit cîte 7 altoi gratis.

Altoile au fost toate frumoase, cari la fața locului să plătesc de cătră cumpărători singuratici, cu 80 fileri pînă la 1 cor. 20 fil.

Fiecare membru prin aceea că le-a luat dela Reuniune, a cruțat la toată altoaia cel puțin 50 fileri. Un membru ordi-

nar, plătînd taxa de 2 cor. la Reuniune, și avînd lipsă bunăoară de 20 altoi, a căpătat 7 gratis și 13 plătite, deci socotîndu-i și taxa de membru, l'au costat de tot altoile: 5 cor. 90 fil., altoi pe care el nu le-ar fi putut cumpăra mai ieftin ca cu 16 cor., — a cîștigat deci la ele singure, peste 10 cor.!

Toți membri împreună au cîștigat numai în primăvara asta, la altoile reuniunii econ. cel puțin 900 coroane.

Reuniunea a avut, ca și în alți ani, oare-care pierdere cu altoile, dar' o supoartă cu drag numai să vadă că îmbrățișează și poporul din aceste părți pomăritul mai cum să cade. Că doar' azi o vede și cel orb de jumătate, că bietul econom nu mai poate face bani, decît din vite și din poame! Acestea să caută grozav, să trec grozav. Economul cuminte nu mai pune azi bucate decît ce-i trebuie pentru casă și pentru sămîntă, — de vîndut nu, ci pe locurile sale pune nutrețuri măiestrite (luțernă, trifoiu, mazăroi) cari dau trei-patru roade pe an și cu ele cresc vite, ori apoi pun pomi, și cu poamele fac avere!

Pentru aceea să străduiește și Reuniunea economică de aici a răspîndi cît mai mult pomăritul în cercul său, prin aceste aduceri de altoi, de două-ori pe an, primăvara și toamna.

Despre pomărit

(Urmare din Nr. 9 și fine.)

Precum trebuie să avem grije de coroana pomului așa trebuie grijit și trunchiul. Mușchii și scoarțele uscate le putem rade cu o perie (cheie) de drot sau cu dunga unui cuțit. Prin raderia aceasta nimicim foarte multe cuiburi de omide.

E datină din bătrîni că la sfîrșitul toamnei pomii să văruesc. E datină bună și vrednică de urmărit în tot locul. Invățații în privința văruiții nu-s de o părere. Unii zic că nu-i de mare folos. Alții — și aceștia au drept — adevăresc folosul, precum au arătat încercările făcute în școala de pomărit din Viena. Numai cîte-va amintesc din multele foloase ce le aduce văruierea. Anume: împedecă de multe ori înghețarea pomului; nimicește în mare parte cuiburile și ouăle omidelor.

Împedecă înghețarea prin aceea, că coloarea albă a varului nu lasă să între în pom prin coaje căldura soarelui în zile de iarnă. Dacă pomul nu-i văruiț, atunci căldura soarelui încălzește pomul peste zi și prin aceasta să umflă puțin; noap-

tea apoi fiind rece, căldura de peste zi piere și înghețarea ușor să întimplă. Să poate cunoaște de pe petele și crepăturile ce să vad pe coaje; și e greu de vindecat.

Văruierea nimicește în mare parte cuiburile și ouăle omidelor cari într'adevăr sunt sbiciu pe pometurile noastre. Ca să aibă urmare mai sigură e bine să topim și puțină piatră acră în var. Amestecul să poarte face din următoarele: apă — var — sînge de viță, proaspăt — puțin lut — piatră acră! În amestecul acesta varul să domnească și să nu fie prea gros. Cu amestecul acesta apoi văruiim trunchiul și stropim crengele pomului cel puțin odată la an la sfîrșitul toamnei; deși e bine și primăvara înainte de creparea mugurilor! Să nu gîndească cineva că iepurii nu vor roade pomul văruiț. Contra lor să avem garduri bune să nu încapă — mînați de foame, că rod și pomii văruiți — cum au făcut și în iarna lungă de ăstimp foarte mari pagube.

Dacă coroana e prea desvoltată și trunchiul subțire, atunci îngroșem trunchiul așa, că primăvara — după-ce nu avem teamă de ger, — cu un cosor bun facem cîte-va tăieturi dealungul în coaje (numai în coaje, și nu în lemn) în partea de răsărit și miazănoapte.

Pe trunchiu e bine să legăm în înălțime de 1 m. dela pămînt un inel făcut din papir gros, lat de 5—6 degete și uns cu unsoare sau mai bine clei care nu să uscă ușor. Fluturii ouă sub inelul acesta și omidele — numite Cheimatobia brumata — cari ies din ouă neputînd trece peste inelul cleit, pier de foame. Inelul din cînd în cînd trebuie luat jos și a nimici tot, ce e sub el. De va fi lipsă și cleiul trebuie înprospătat.

Cu îngrijirea rădăcinilor e în strînsă legătură îngrijirea pămîntului din jurul pomului. Să nu lăsăm nici odată ca talgerul pomului să fie îndesat sau înțepenit, căci apoi hrana, umezala, și aerul nu vor putea pătrunde la rădăcini în măsură cum ar trebui. Să fie dar' talgerul totdeauna săpat și ținut curat. Săparea să o facem la sfîrșitul primăverii și atunci măruntel; iar' la sfîrșitul toamnei mai bulgăroasă, din an în an mai în mare cerc, precum să desvoaltă coroana.

Pe lîngă săparea și ținerea în curat a pămîntului, cel mai recerut mijloc e gunoarea pomilor. Gunoiul îngrașe pămîntul; dela gunoie atîrnă belșugul și bunătatea roadei. Durere la noi

așa cugetă oamenii, că fiecare pom își are anul său de roada și apoi dându-și-o, citiva ani mai odihnește, neaducând nici un folos. Rău mod de gândire! Pomii chiar așa ca ori-ce plantă din an în an și-ar da roada lor îmbelșugată dacă ar fi cit de cit gunoiți. Cel mai bun gunoiu e cel de grajd. De cit are lipsă un pom, atîrnă dela felul pămîntului și dela vrîsta pomului. Perii poftesc mai mult ca merii; merii mai mult ca prunii, cireșii vișinii. Pămîntul sec mai mult ca cel negru.

Gunoierea să poate face așa, că gunoiul îl împrăștiem toamna după culesul roadei, pe pămîntul săpat. In al doilea mod așa, că în marginea cercului ce-l formează coroana săpăm un șanțuleț (arac) de o palmă și mai bine afund, și 2 palmi lat. Acesta apoi împrejur îl umplem cu gunoiu bine copt și-l acoperim subțire cu pămînt, neapăsîndul cu picioarele... Și aceasta să face toamna! Vara tot în modul acesta putem face ca roada să se desvoalte mai frumos, așa, că în șanțuleț turnăm zamă de gunoiu subțiată bine cu apă și lăsată să stea 4—5 zile. Turnînd apoi zama astfel pregătită în șanțuleț, aceasta îl astupăm puțin cu pămînt.

La gunoie trebuie să grijim totdeauna ca gunoiul să nu atingă rădăcinile, ci să fie o pătură de pămînt cam de 5 degete între rădăcini și gunoiu.

Un gunoiu foarte ieftin și de mare folos, aflător la fiecare vatră românească, e cenușa. Aceasta ajută mult ca roada să fie frumoasă și poamele mai mari. După aceea ajungînd în pămînt și amestecîndu-să cu umezală, nimicește foarte multe insecte, stricătoare rădăcinilor. In Germania s'au făcut încercări, și a eșit la iveală, că pomii cari au căpătat cenușe au adus roada mai multă, mai frumoasă și poame mai mari.

Cenușa să poate presera toamna deasupra pămîntului săpat mai bulgăros și primăvara sau vara asupra celui mai mărunt. Cenușarea din Iunie e foarte bună.

Toate cele înșirate pîn'acum, privitor la îngrijirea pomilor trebuie ținute bine înaintea ochilor. Nu vă pară rău de puțină osteneală ce o cere pomatul în schimb pentru frumoasa roadă! Fără osteneală știți bine că 'n lumea de azi nimic nu putem agonisi. Traiul e scump, oameni-'s mulți, lupta pentru traiu inversunată. Totuși mijloacele pentru ușurarea traiului sunt destul de multe, dar' pîn'acum nefolosite sau neștiut cum trebuie folosite. Astfel de mijloc

e pemăr'tul cu minte (rațional) pe temeiul tovarășilor.

Dacă numai unuia din ceterii acestei prețuite foi, i-am putut servi spre folos, prin sfaturile date, osteneala-mi e răsplătită!

Budapesta.

Cornel Sabo

STIRI

Pentru „Spic“ și pentru „Snop“.

„Bunul Econom“ în nrul său 17 cu iscălitura lui »Spic« și apoi a lui »Snop« — în loc de răspuns la ceea ce ne-a forțat să scriem în „Tovărășia« — publică o droaie de atacuri nevrednice și de intortocheri copilărești. La astfel de »discuții« eu, care totdeauna am curajul să subscriu ce scriu, și care mi-am impus să servesc unei cauze serioase, nu mă găsesc dator să răspund. Pe acest teren, eu nu pot să mă las sedus.

Ce privește apoi »mirosirea« fondurilor Reuniunii economice din Orăștie și afirmarea injurioasă că »ne-am silit să ajungem la folosul lui« — voiu sili pe M. O. D. protopop Vasile Domșa, ca să răspundă — *la locul competent*. Cu astea — eu am isprăvit.

Vasile C. Osvadă.

*

Tovărășie pentru lăptărit și valorizarea poamelor e pe cale să se înființeze în frunțașă comună Bran, cuprinzînd toate cele 10 comune, din care să formează Branul. In frunța mișcării e un comitet compus din preoții și inteligenții d'acolo sub conducerea dlor Dr. Iuliu Pușcariu, jude r. de curie în pens. și preotul George Babeș, dir. desp. „Asociațiunii“. Mult promițătoarea pornire din Bran să face cu sprijinul „Asociațiunii“, — care a emis pe redactorul nostru dl Vasile C. Osvadă să dea toate îndrumările trebuincioase. Dl Osvadă a și fost în Bran Joi după Paști și a dat informațiile de lipsă. Despre lăptării și valorizarea poamelor vom scrie pe larg în numărul viitor.

Tovărășii pentru seceriș. Marii proprietari din Ungaria țin frică mare, că socialiștii pe vremea seceratului vor face grevă (ștraich). In frica asta unii cer dela guvern să îngăduie soldaților să seceră la vară, alții să gîndeau să aducă Kuli din China. Cei mai întreprinzători însă cred, că își pot ajuta prin tovarășii. Anume un grup de proprietari din Cianád și alții din comitatul Heves au alcătuit cite o tovarășie în scopul să cumpere mașini de secerat, cu care să se ajute la o întimplare de grevă.

Cu greu credem că de data asta să se poată ajunge ținta propusă. Căci dacă nu va fi grevă, mașinile de secerat nu vor fi folosite, dacă va fi însă grevă, aceea va veni așa de neașteptat, încît nici mașinile nici vremea nu va fi îndestulitoare, ca să înlocuiască brațele de muncă la lucrul secerișului.

In locul mașinilor de secerat, proprietarii mari să-și ia osteneala, ca și în afară de vremea secerișului să se sfătuie cu muncitorii asupra năcazurilor, ce-i bîntuie.

Nouă bancă românească. să întemeiază în Boroșineu, cu numele »Plugarul«. Capiatul este de 10 mii cor. Acum să face subscrierea acțiunilor.

Nouă reuniune de înmormîntare: Din P o i a n a (comitatul Sibiiului) ni-să scrie, că le-au sosit statutele înființatei Reuniuni de înmormîntare, cu aprobarea ministrului. Dorim multă izbîndă!

*

Lipsă de nutreț. In anul acesta, după cum s'a pornit vremea foarte ușor ne putem găsi în o lipsă grozavă de nutreț pentru vitele noastre. Căci din anul trecut n'a prea rămas fin de rezervă, iar' iarba și nutrețele verzi nu ne dau prea multe nădejdi. Ca să nu ne găsească nepregătiți o lipsă de nutreț ca acum 2 și 3 ani — îndemnăm pe proprietarii nostri de vite să samene mohor, napi și așa numita plantă „serradella“ (ce să poate găsi în ori-care neguțătorie de semînțe) care toate dau nutrețe bune, ieftine și mai pe sus de toate în vreme foarte scurtă. In aceeași vreme să grijim paele, tuleii (paie de cucuruz) și alte nutrețe rămase, căci nime nu știe, ce va mai fi în anul acesta.

Intrebări și răspunsuri.

Intr. 92. Aș vrea să mă ocup cu pescăritul. Am un loc potrivit, ca să-l prefac în lac pentru pești. Nu știu însă cum să prăsesc mai ales păstravi. Să-mi dați un sfat.

Iuliu L. in R.

Răsp. Pentru prăsilă de pești să te adresezi la: Piszi-ranghal gazdaság in Zrtóváralja comitatul Árva. Informații și broșuri în cinste capeti dela Ministrul de agricultură din Budapesta (secția pescăritului) mai ales că din acest ministeriu nu de mult s'a făcut un apel către orașele și satele mai mari, să facă lacuri pentru pești, prin ce să se dea populațiunii carne mai ieftină.

Intr. 93. Vreau să mă ocup cu strînsul ouălor. Rog să-mi spuneți unde aș putea să le trimit și pe ce adresă?

Alexandru T. in K.

Răsp. Inainte de a trimite primul transport scrie pentru condiții la: „Vásárcsarnok Eliátó Szövetkezet“ in Budapesta (Vásárcsarnok) ori la Friedrich Seiler in Viena (Marnahlferrstrasse).

*

Intr. 94. Am un nepot care a învățat la un maistăr de aramă; lucra mai cu samă la fintini cu pompă. Unde să mergă de calfă?

I. Radu in B.

Răsp. Acum la început, până să dedă bine, cred că e potrivit să meargă in un oraș din Ardeal. Dorînd să meargă in Brașov, care e mai aproape de Dv., sa scrie la dl Andreiu Bărsan, profesor și directorul desp. „Asoc.“ in Sibiu să scrie la dl Victor Tordășianu, preș. Reun. meseriașilor — care îi caută un loc potrivit.

*

Intr. 95. Vreau să mă ocup cu negoiul de brînză și slănină. Unde pot cumpăra bine și ieftin?

Simion Ar. in K.

Răsp. Adresează-te la dl Victor Tordășianu, preș. Reun. mes. rom., in Sibiu, căci atît slămina cit și brînză din Sibiu și din satele din jur, e foarte bună și mai pe sus de toate o poți cumpăra tot dela români. Dela dl Tordășianu vei primi adrese potrivite.

Intr. 96. In numele Reuniunii noastre. Vă rog să ne spuneți că in Orăștie ori in Hunedoara, la cine să ne adresăm ca să cumpărăm piei de miel? Ne-ar trebui vre-o 2000 bucăți.

Vasile Dobrin, preș. Reun. mes. din Lugoj.

Răsp. In Hunedoara să scrieți la dl Nicolae Vinolea, iar' in Orăștie la dl R. Brassai, magazin de pielărie.

Intr. 97. De unde ași putea cumpăra argați de sădit?

Petru F., abon. 879.

Răsp: Adresează-te la școala de grădinărit a statului din Turda, ori apoi la I. Gaspari in Mediaș.

*

Intr. 98. De unde să-mi cumpăr o gramatică nemțească-românească?

Ilie M. in Ber.

Răsp: Serie la Librăria Arhidiecezană in Sibiu ori la Librăria N. Ciurcu & Co. in Brașov.

Prețul bucatelor.

Ultimele două săptămîni au produs in piețele de bucate o adevărată schimbare la față. Liniștea și necutezanța de pînă aci, de-odată a fost schimbată prin o iritație și o alergare, ce nici visa nu să putea. In urma știrilor, că grîul n'a prea răsărit și că e rar, ba pe alocurea s'a arat din nou și s'a sămănat cu primăveri, dar' mai ales in urma secetii — prețurile bucatelor s'au urcat nemai pomenit. Ajunsesse grîul pînă la 22 coroane maja metrică. In urma știrilor din ultimele zile despre ploie — deși numai pe alocurea — prețul bucatelor a mai scăzut puțin — dar' încă tot să ține. Despre o cădere așa repede cum a fost urcarea abia poate fi vorbă! Cu toate aceste azi e foarte greu să faci socoteala dacă e bine sau nu să țini ori să vinzi bucatele.

Prețul bucatelor la bursa din Budapesta — a fost:

Grâu, maja metrică, frumos 21 cor. 70 fil.; Grâu maja metrică mijlociu 20 cor. 80 fil.; Grâu maja metrică mai slab 19 cor. 80 fil.; Săcară, maja m. dela 15 cor. 55 fil. pînă 16 cor.; Orz, maja m. dela 14 cor. 45 fil. pînă 14 cor. 95 fil.; Cucuruz nou dela 12 cor. 45 fil. pînă 12 cor. 65 fil.; Ovăs, nou m. dela 16 cor. 40 fil. pînă 16 cor. 90 fil.

In alte pieți din țară e foarte mică circulația cu bucate.

POSTA REDACȚIEI

Dlui Iosif Raihard in D. Ocna. Mai bine e să Vă împăcați pe cale pacinică. Altcum va trebui să vă împartă judecătoria, dacă a-ți cumpărat ne-împărțit. Dacă in cartea funduară e împărțit — atunci fiecare trebuie să să țină de ce a cumpărat.

Dlui Sava Molin in Cirnecea (com. Caraș-Severin) Corespondența am publicat-o in numărul de Paști. Pentru informații privitoare la întemeierea tovarășiiilor, Vă trimitem numerii „Tovărășiei“. Pentru gîndul bun — Vă laudăm și Vă dorim izbînde mari. Dzeu Vă ajute, căci noi cit putem Vă stăm intru ajutor.

Dlui Nic. I. in B. Cu gînd curat și cu răbdare la muncă — putem ajunge departe. Greuțați sunt ori unde. Luptați-Vă cu ele, căci in luptă e farmecul vieții.